

Betreft: aankondiging nieuwe beoordeling klimaatplannen 28 bedrijven ("Klimaatcrisis-Index")

19 augustus, 2025

Geachte CEO, geacht bestuur en commissarissen,

Naar aanleiding van de uitspraak in de Klimaatzaak van Milieudefensie tegen Shell in 2021, zocht Milieudefensie begin 2022 contact met 29 bedrijven die een grote bijdrage kunnen leveren aan de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs. Deze bedrijven werden onderdeel van een doorrekening en beoordeling van klimaatplannen. Zo ook uw onderneming.

Sinds onze eerste correspondentie in januari 2022 is er veel veranderd. Wetgevers, de wet, de wetenschap en 9 op de 10 Nederlanders¹ zijn het erover eens dat iedereen haar verantwoordelijkheid te vervullen heeft om de klimaatdoelen van Parijs te realiseren. Ook veel bestuurders zijn zich bewust geworden van de ernst van gevaarlijke klimaatverandering en van de bredere (bedrijfs)economische risico's die daarmee verbonden zijn. Bedrijven die hun verantwoordelijkheid nemen hebben de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in hun duurzaamheidsafdelingen en hebben grip gekregen op klimaatgerelateerde data en rapportage. Op politiek niveau werd het afgelopen jaar vooral voor onduidelijkheid en vertraging gekozen, terwijl de klimaatcrisis op hoog tempo doordendert.

Hoog tijd om opnieuw te beoordelen hoe het ervoor staat met de klimaatambitie van systeemspelers zoals uw onderneming: toonaangevende bedrijven met een grote uitstoot én met veel invloed in hun keten en sector. Daartoe zal Milieudefensie begin 2026 een **nieuwe editie van de Klimaatcrisis-Index** uitbrengen. Wederom laten wij onafhankelijk beoordelen of de klimaatplannen van 28 ondernemingen² in lijn zijn met het klimaatakkoord van Parijs. Met

¹ Rapport van I&O Research uit 2024 in opdracht van Milieudefensie. Zie https://milieudedefensie.nl/actueel/draagvlak-voor-rechtszaak-tegen-financiele-instelling_i-o-research_januari2024.pdf

² Namelijk ABN AMRO; ABP; Ahold Delhaize; AkzoNobel; ASR; BAM Groep; Boskalis Westminster; BP; Cargill; Dow; ExxonMobil; FrieslandCampina; KLM; LyondellBasell; NN Group; PfZW; Rabobank; RWE; Schiphol; Stellantis; Tata Steel; Unilever; Uniper; Vattenfall; Vion; Vitol; Vopak; Yara.

Postbus 19199
1000 GD Amsterdam
T 020 6262 620
service@milieudefensie.nl
NL68 TRIO 0198 0900 80

de Klimaatcrisis-Index belonen we koplopers, stimuleren we middenmoters om meer werk te maken van klimaatbeleid en spreken we achterblijvers aan op hun verantwoordelijkheid en risico's. De index biedt ook een basis voor een dialoog tussen uw organisatie en Milieudefensie, maar ook met andere stakeholders, toezichthouders, financiers en binnen uw eigen organisatie.

Later in deze brief lichten wij toe hoe Milieudefensie de Klimaatcrisis-Index in samenwerking met uw onderneming tot stand wil laten komen en gebruiken, maar eerst brengen we u op de hoogte van een aantal recente ontwikkelingen die de juridische, maatschappelijke, ecologische en economische noodzaak onderschrijven van klimaatactie van uw zijde.

De maatschappelijke, ecologische en economische noodzaak van klimaatactie

Wereldwijd zien we de verwoestende gevolgen van klimaatverandering in extreme weers- en klimaatomstandigheden, zoals hittegolven, hevige regenval, droogte en orkanen.³ Met vernietiging van ecosystemen⁴ en bedreiging van voedsel- en waterzekerheid⁵ en van bestaanszekerheid tot gevolg.^{6 7} Elke ton broeikasgas die wordt uitgestoten, draagt bij aan de opwarming van de aarde en daarmee aan bovenstaande risico's en schade.⁸

Ook de meest recente versie van het Global Risks Report van het World Economic Forum laat zien dat klimaat- en milieurisico's het mondiale risicolandschap domineren. De grootste mondiale risico's, die naar verwachting het komende decennium alleen maar zullen

³ IPCC AR6 SYR, SPM, A.2. en A.2.1.

⁴ IPCC AR6 SYR, SPM, A.2.3.

⁵ IPCC AR6 SYR, SPM, A.2.4, dat hieraan toevoegt dat "Ruwweg de helft van de wereldbevolking momenteel ten minste een deel van het jaar te kampen heeft met ernstige waterschaarste als gevolg van een combinatie van klimatologische en niet-klimatologische oorzaken".

⁶ IPCC AR6 SYR, SPM, A.2.2.

⁷ IPCC AR6 SYR, SPM, C.1.

⁸ IPCC AR6 SYR, p. 83 en SPM, B.1, B.2.

toenemen, zijn extreem weer, verlies van biodiversiteit en instorting van ecosystemen, kritische verandering van aardsystemen en tekorten aan natuurlijke hulpbronnen.⁹

In een recent uitgebracht rapport wijzen klimaatwetenschappers en andere experts op catastrofale gevolgen, waaronder ernstige economische krimp, als we niet onmiddellijk en resoluut ingrijpen¹⁰. **De meest recente schattingen van de gevolgen van klimaatverandering laten een verlies van 19% van het bruto binnenlands product (bbp) zien in 2050.** Dit kan zelfs oplopen tot een verlies van meer dan 50% van het bbp.

Een Parijsconforme klimaataanpak is, volgens de Europese Centrale Bank, niet alleen in het belang van het klimaat en het welzijn van mensen en hun leefomgeving, maar ook in het belang van de economie en de financiële stabiliteit van Nederland en de EU.¹¹ Accountants wijzen op de bedrijfseconomische impact van klimaatverandering op grote ondernemingen en de noodzaak tot transparantie over de bijbehorende (financiële) risico's.¹²

Niet voor niets luiden grote verzekeringsmaatschappijen de noodklok. Een bestuurslid en voormalig CEO van Allianz, een van de grootste verzekeringsmaatschappijen ter wereld, noemt klimaatverandering een systeemrisico "dat een bedreiging vormt voor het fundament van de financiële sector". Begin dit jaar waarschuwde hij dat **de aarde snel het temperatuurniveau nadert waarop verzekeraars voor veel klimaatrisico's geen dekking meer kunnen bieden.**¹³ Het is één van de in aantal groeiende dringende oproepen van de

⁹ World Economic Forum, januari 2025, The Global Risks Report 2025, 20th Edition Insight Report, p. 44. Zie ook p. 66-67.

¹⁰ Institute and Faculty of Actuaries en Exeter University, januari 2025, Planetary Solvency - finding our balance with nature, Global risk management for human prosperity, p. 28 en 32.

¹¹ Aldus de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB rapporteert dat een snelle en doortastende Parijsconforme energietransitie de beste weg voorwaarts is, zowel vanuit het perspectief van financiële stabiliteit, risico's, de economie, huishoudens en bedrijven en het betaalbaar houden van energie. Zie ECB Occasional Paper Series, 'The Road to Paris: stress testing the transition towards a net-zero economy', 2023 en ECB Blog, 'Need for Speed on the Road to Paris', 2023.

¹² De Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) heeft deze noodzaak onderstreept naar aanleiding van een oproep van Milieudefensie aan de grote accountantskantoren om beter op klimaatrisico's en (on)deugdelijkheid van klimaatplannen van grote ondernemingen te toetsen. Zie <https://milieudefensie.nl/actueel/onze-brief-aan-accountants-ook-jullie-hebben-een-verantwoordelijkheid-in-het-voorkomen-van-gevaarlijke-klimaatverandering>

¹³ The Guardian, 3 april 2025, Climate crisis on track to destroy capitalism, waarschuwt topverzekeraar, beschikbaar via www.theguardian.com/environment/2025/apr/03/climate-crisis-on-track-to-destroy-capitalism-warns-allianz-insurer. Het artikel verwijst naar de oorspronkelijke verklaringen van het bestuurslid van Allianz, beschikbaar via www.linkedin.com/pulse/climate-risk-insurance-future-capitalism-g%C3%BCnther-thallinger-smw5f/.

verzekeringssector en de bredere financiële sector over de existentiële bedreigingen die klimaatverandering met zich meebrengt.¹⁴

Kortom: de consequenties van klimaatverandering en van het niet voldoen aan de doelen van het Klimaatakkoord van Parijs zijn in slechts een paar jaar tijd alleen maar verder aangescherpt en in omvang en gevolgen nader gekwantificeerd.

De juridische noodzaak van goed klimaatbeleid door grote ondernemingen

Het Gerechtshof Den Haag ("Hof") heeft op 12 november 2024 in de zaak van Milieudefensie tegen Shell bepaald dat op ondernemingen **"die belangrijk bijdragen aan het klimaatprobleem en het in hun macht hebben aan de bestrijding daarvan een bijdrage te leveren, een verplichting rust om CO₂-emissies te beperken"**. Zij dienen zich hieraan te houden tegenover de bewoners van de aarde, ook als (publiekrechtelijke) wet- en regelgeving hen daar niet direct toe verplicht. Ondernemingen hebben dus een eigen verantwoordelijkheid bij het halen van de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs.¹⁵

Met deze woorden en verdere overwegingen bevestigt het Hof de eerdere uitspraak van de rechtbank Den Haag in 2021 dat grote ondernemingen de juridische zorgplicht hebben om gevaarlijke klimaatverandering te helpen voorkomen door hun scope 1-, 2- en 3-emissies te verminderen. Deze uitspraken zijn gebaseerd op het Nederlandse burgerlijk recht en mede ingevuld door het mensenrechtenrecht en het algemeen aanvaarde beginsel dat bedrijven een verantwoordelijkheid hebben voor de bescherming van mensenrechten.^{16 17}

¹⁴ Ibid: "In recente rapporten zei Aviva dat de schade door extreem weer in het decennium tot 2023 2 biljoen dollar zou bedragen, terwijl GallagherRE zei dat dit 400 miljard dollar zou zijn in 2024. Zurich zei dat het "essentieel" was om klimaatneutraal te bereiken in 2050." Zie ook bijvoorbeeld verwijzingen in T. M. Lenton, D.I. Armstrong McKay, S. Loriani, J.F. Abrams, S.J. Lade, J.F. Donges, M. Milkoreit, T. Powell, S.R. Smith, C. Zimm, J.E. Buxton, E. Bailey, L. Laybourn, A. Ghadiali, J.G. Dyke (eds), 2023, The Global Tipping Points Report 2023. Universiteit van Exeter, Exeter, Verenigd Koninkrijk, p. 201.

¹⁵ Gerechtshof Den Haag 12 november 2024, ECLI:NL:GHDHA:2024:2099, rov. 7.25 – 7.27, met terug verwijzing naar de voorgaande overwegingen in het arrest. Zie tevens rov. 7.55.

¹⁶ Ibid, par. 7.17: "er [kan] geen twijfel over bestaan dat de bescherming tegen gevaarlijke klimaatverandering een mensenrecht is" en rov. 7.25: "Klimaatverandering schaadt, in Nederland maar ook daarbuiten, de door de art. 2 en 8 EVRM beschermde rechten en zal die nog verder gaan schaden. Die rechten zijn mede bepalend voor de invulling van de maatschappelijke zorgvuldigheidsnorm en voor de beantwoording van de vraag wat van Shell, als grote en internationale onderneming, op grond van die norm kan worden verlangd."

Het komt erop neer dat de omvang en invloed van een onderneming een evenredig grote verantwoordelijkheid voor bestuurders en commissarissen meebrengt om door middel van goed concernbeleid bij te dragen aan het voorkomen van gevaarlijke klimaatverandering. Door daar op een juiste manier invulling aan te geven **dragen bestuurders niet alleen bij aan het beperken van maatschappelijke, ecologische en economische schade, maar beperken zij ook de aansprakelijkheidsrisico's voor hun onderneming.**

Bedrijven worden in toenemende mate juridisch aangesproken op deze verantwoordelijkheden. Naast de Nederlandse rechter heeft ook het gezaghebbende Inter-Amerikaans Hof voor de Rechten van de Mens onlangs geoordeeld dat grote ondernemingen een verzwaarde plicht hebben om mensenrechten te respecteren en om geen schade toe te brengen aan het klimaat.¹⁸ Het **baanbrekende advies van het Internationaal Gerechtshof (ICJ) van 23 juli jongstleden** is u vast ook niet ontgaan: in haar Advisory Opinion bevestigt het ICJ dat Staten niet alleen zelf verplicht zijn om effectieve maatregelen te nemen om klimaatverandering te beperken tot 1,5 graden opwarming, maar ook om de vervuilende activiteiten van bedrijven te reguleren.¹⁹ Ook de rechter zal zich hier als onderdeel van de staat rekenschap van geven.

Onlangs is daarbovenop naar Duits recht bevestigd dat grote ondernemingen in relatie tot de klimaatproblematiek individuele verplichtingen hebben en dat ze voor toegebrachte klimaatschade aansprakelijk kunnen zijn. In de zaak Lliuya tegen RWE is door de hoogste Duitse rechter geoordeeld dat **grote ondernemingen met veel uitstoot van broeikasgassen in principe pro rata aansprakelijk zijn voor de klimaatschade die ze daardoor in de wereld veroorzaken**, dus ook voor klimaatschade die buiten de landsgrenzen van de vestigingsplaats(en) van de onderneming ontstaat.²⁰ "Pro rata" houdt in dat de onderneming

¹⁷ Ook de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen ("OESO-richtlijnen") en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights ("UNGPR") zijn belangrijke bronnen waarop het Hof zich baseert. para 7.27 Arrest Shell.

¹⁸ Zie voor een korte toelichting op deze uitspraak het nieuwsartikel van 3 juli 2025 van Britse krant The Guardian, <https://www.theguardian.com/environment/2025/jul/03/countries-must-protect-human-right-to-a-stable-climate-court-rules>

¹⁹ Zie voor een overzicht van deze uitspraak het nieuwsartikel van 28 juli 2025 van het International Institute for Sustainable Development, <https://www.iisd.org/articles/deep-dive/icj-advisory-opinion-climate-change>.

²⁰ Zie voor een korte toelichting op deze uitspraak de website van de Vereniging voor Milieurecht, <https://www.milieurecht.nl/nieuws/klimaatzaak-lliuya-rwe>. Uiteindelijk is in dit geval de schadeclaim niet toegekend omdat het om dreigende (en niet reeds bestaande schade) ging en de dreiging van schade onvoldoende kon komen vast te staan. Het betekent ook dat er nu al goede kansen zijn om in Duitsland wereldwijde klimaatschade te vorderen die reeds is voorgevallen, althans voorzover de attributiewetenschap het specifieke schadevooral in causaal verband brengt met de opwarming van de aarde. Deze wetenschapstak is reeds in staat om bij temperatuurextremen, grootschalige neerslag en droogte tot attributie over te gaan (zie

verantwoordelijk is voor het emissieaandeel dat de onderneming heeft ten opzichte van de totale mondiale emissies.

Daar komt nog bij dat onderzoek aantoont dat **specifieke klimaatschade inmiddels toegerekend kan worden aan specifieke bedrijven.**²¹ Tel daarbij op dat dezelfde en andere studies aantonen dat die klimaatschade zeer omvangrijk is en dat zelfs enkel de hitteschade op dit moment al in de biljoenen loopt. Dit verhoogt de aansprakelijkheidsrisico's nog verder.^{22 23}

Met juridisch bekrachtigde verantwoordelijkheid, toenemende schade en toenemende toerekening nemen aansprakelijkheidsrisico's voor grote vervuilers hand over hand toe. Waarbij **de omvang van de veroorzaakte schade de draagkracht van zelfs de grootste ondernemingen te boven kan gaan.** Die dreiging is – gelet op de enormiteit van de (verwachte) wereldwijde klimaatschade – voor u redelijkerwijs voorzienbaar en kan daarmee een grondslag zijn voor persoonlijke aansprakelijkheid naast die van de vennootschap.²⁴ Hiermee vormt een gebrekkig klimaatplan een hoog risico voor het lange termijn financiële fundament van grote vervuilers. Gedrag in lijn met het Akkoord van Parijs is de enige bescherming.

<https://www.knmi.nl/kennis-en-datacentrum/uitleg/klimaatattributie>). Dat maakt dat daaruit voortvloeiende schadeclaims realistisch zijn en toegewezen zouden kunnen gaan worden. Naar verwachting zal de Nederlandse rechter in geval van in Nederland ingediende (buitenlandse) klimaatschadeclaims in vergelijkbare zin oordelen als de Duitse rechter. Dergelijke claims kunnen dus ook uw onderneming raken.

²¹ Callahan, C.W., Mankin, J.S. Carbon majors and the scientific case for climate liability. *Nature* 640, 893–901 (2025). <https://doi.org/10.1038/s41586-025-08751-3>. Zie ook <https://www.duurzaam-ondernemen.nl/nieuw-wetenschappelijk-kader-om-specifieke-klimaatschade-te-herleiden-tot-de-uitstoot-van-individuele-fossiele-brandstofbedrijven/>.

²² Ibidem.

²³ De CO₂e-prijs van klimaatschade kan oplopen tot \$3000 per ton CO₂e. Zie <https://www.ucl.ac.uk/news/2021/sep/economic-cost-climate-change-could-be-six-times-higher-previously-thought>

²⁴ Voor een uitgebreide (ook algemene) behandeling en motivering van de potentiële bestuurdersaansprakelijk bij slecht klimaatbeleid, mede beschouwd in internationaal perspectief, zie de brief van Milieudefensie aan de bestuurders van Shell, via <https://milieudefensie.nl/actueel/brief-aan-de-bestuurders-van-shell>. In geval van slecht klimaatbeleid door uw onderneming zal te zijner tijd door eisende partijen zeker bekeken worden of aan directie en commissarissen een individueel verwijt valt te maken en of u naast de vennootschap in persoon gedagvaard kunt worden. Mocht dat individueel verwijt te maken zijn, zal het de eisende partijen ook baten om mede tot dagvaarding van bestuurders en commissarissen over te gaan. Immers, vanwege de gebruikelijk door bestuurders en commissarissen afgesloten bestuurdersaansprakelijkheidsverzekeringen, krijgen eisers op die manier indirect toegang tot de kapitaalcrachtige (her)verzekeraars die deze verzekeringen afsluiten.

Nieuwe Klimaatcrisis-Index

Met het bovenstaande hebben wij in het kort (nogmaals) willen toelichten waarom er een noodzaak is om als grote onderneming klimaatbeleid te voeren dat in lijn is met het klimaatakkoord van Parijs. Wij zijn benieuwd hoe het er op dit moment bij uw onderneming voorstaat en welke vooruitgang u in de afgelopen jaren heeft gemaakt. Wij willen een onderbouwd oordeel over uw ambities en plannen vormen. We roepen u daarom graag op actief deel te nemen aan dit onderzoek en wederom inzicht te verschaffen in uw meest up-to-date klimaatbeleid.

Onafhankelijk onderzoeksbureau NewClimate Institute voert in opdracht van Milieudefensie de Klimaatcrisis-Index uit. In dit onderzoek worden de klimaatplannen van uw bedrijf en die van 27 andere grote bedrijven doorgerekend en beoordeeld op kwaliteit en uitvoerbaarheid. Helaas werd uw klimaatplan in de afgelopen editie niet als voldoende beoordeeld. Wij hopen nu verbetering te zien.

In de bijlage treft u het verzoek en bijbehorende instructies om **uw meest recente plannen uiterlijk 30 september met ons te delen**. Ook vindt u de methodologie en een overzicht van hoe deze up-to-date gebracht is ten opzichte van de vorige KCI. Naar verwachting publiceren wij de resultaten en een rangschikking in februari 2026. Wij zullen de uitkomsten ook delen met uw accountant, ondernemingsraad, huisbankier en voor financiële instellingen uw toezichthouder.

Uitgangspunt bij de beoordeling is dat goed klimaatbeleid gericht moet zijn op een bijdrage aan het mondiale doel om de opwarming tot 1,5°C te beperken. Het ICJ heeft onlangs nog bevestigd dat 1,5°C de te hanteren temperatuurgrens is. Van ondernemingen gevestigd in rijke landen zoals Nederland mogen reductiepercentages geëist worden die minstens gelijk staan aan wat mondiaal gemiddeld nodig is (dus gemiddeld over alle economische sectoren) per 2030, 2035, 2040 en 2050. Dit betekent het volgende:

1. Voor bedrijven uit de reële economie (bedrijven die zich bezighouden met de productie en verkoop van goederen en diensten) betekent goed klimaatbeleid dat zij hun **directe en indirecte CO₂-uitstoot (scope 1, 2 en 3) verlagen met minimaal 48% in 2030, 65% in 2035, 80% in 2040 en 99% in 2050, vergeleken met 2019**. Ook hun totale

uitstoot van broeikasgassen, inclusief methaan en andere broeikasgassen, uitgedrukt in CO₂-equivalenten, moet fors omlaag. In 2030 moeten deze met minimaal 43% zijn gereduceerd, 60% in 2035, 69% in 2040 en 84% in 2050, vergeleken met 2019. Uiterlijk in 2070 dienen CO₂-equivalenten tot netto-nul emissies te zijn teruggebracht. Bedrijven die het aangaat dienen per direct te stoppen met investeringen in expansie van kolenwinning en te stoppen met investeringen in nieuwe olie en gasvelden.

2. Voor bedrijven uit de financiële economie (financiële instellingen) betekent goed klimaatbeleid dat zij hun **directe en indirecte CO₂- en CO₂-equivalenten uitstoot (scope 1, 2 en 3) verlagen op dezelfde wijze als hiervoor beschreven voor bedrijven uit de reële economie**. Daarnaast stoppen zij per direct met het financieren en faciliteren van clientèle die betrokken zijn bij de expansie van kolenwinning en/of het openen van nieuwe olie- en gasvelden. Daarnaast wordt van financiële instellingen verlangd dat zij in 14 verschillende economische (sub-)sectoren emissiereducties bewerkstelligen die voor 2030, 2035, 2040 en 2050 tenminste gelijk zijn aan de emissiereducties die voor die sectoren voorzien zijn in het Net Zero Emissions-scenario (2023) van het Internationaal Energie Agentschap.

Wij hopen dat uw bedrijf niet hoort bij de achterlopers, maar positief beoordeeld wordt in de Klimaatcrisis-Index. We willen u daarom van harte uitnodigen voor onze **informatieve bijeenkomst op woensdagochtend 11 september**, waar we antwoord geven op alle vragen die u of uw duurzaamheidsexperts mogelijk hebben over het proces en de up-to-date methodologie van de Klimaatcrisis-Index. Verdere informatie hierover in de bijlage. In de tussentijd bent u natuurlijk welkom om vragen te stellen aan ons inhoudelijke team via de gangbare kanalen (of klimaatplan@milieudefensie.nl).

Tot slot

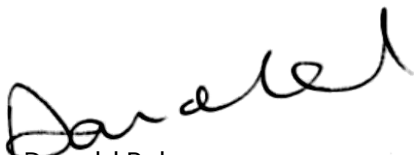
Het is ons doel dat ook grote bedrijven die veel uitstoten hun eerlijke bijdrage leveren in de strijd tegen klimaatverandering. Wij hopen met onze onafhankelijke beoordeling bedrijven te inspireren koploper te worden. Achterblijvers blijven we aanspreken. Maar bestuurders die

Postbus 19199
1000 GD Amsterdam
T 020 6262 620
service@milieudefensie.nl
NL68 TRIO 0198 0900 80

ambitieuze klimaatbeleid willen voeren of hun ambities op willen schroeven, steunen wij graag. We gaan hierover dan ook graag met u in gesprek.

Wij hopen u voldoende op de hoogte gebracht te hebben en zien uw antwoord en klimaatplannen met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Donald Pols".

Donald Pols

Directeur Milieudefensie

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Winnie Oussoren".

Winnie Oussoren

Voorzitter Milieudefensie Jong

Postbus 19199
1000 GD Amsterdam
T 020 6262 620
service@milieudefensie.nl
NL68 TRIO 0198 0900 80

Bijlagen:

1. Verzoek en instructies voor het delen van uw klimaatplan
2. Methodologie Klimaatcrisis-Index
3. Uitnodiging informatiebijeenkomst over de Klimaatcrisis-Index & methodologie